

Ændringsforslag nr. 11 om indsættelse af en ny paragraf betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 2.

Ændringsforslag nr. 12, gående ud på en ny affattelse af § 3, betragtedes som *vedtaget* med samme stemmetal som ændringsforslag nr. 2.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer [af Morten Lange m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. V) findes i tillæg A. sp. 535, fremsættelsen i tidenden sp. 1160).

Sagen sattes til forhandling.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Det ærede medlem hr. Morten Lange fremsatte den 1. december som ordfører for flere medlemmer af sin gruppe forslag til folketingsbeslutning om nedsættelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer.

Kommissionen skal ifølge forslaget især undersøge sundhedsfarer ved reststoffer og tilsætsstoffer i fødemidler, forureningsproblemer samt gift- og affaldsstoffers indflydelse på den vilde natur. Endvidere skal kommissionen kunne stille forslag såvel om konkrete lovmæssige foranstaltninger som om udbygning og koordinering af de kontrollerende organer.

Vi havde allerede i sidste folketingsår anledning til at diskutere en del af disse meget omfattende og alvorlige problemer på grundlag af et af det ærede medlem fremsat forslag til folketingsbeslutning om en undersøgelse af pudder- og sprøjtegiftes samt teknisk anvendte hormonpræparaters skadelige virkninger. Jeg skal derfor tillade

mig at henvise til min forgængers, synes jeg, meget udførlige redegørelse under første behandling af forslaget og til den udførlige besvarelse af de spørgsmål, som det nedsatte folketingsudvalg stillede. Denne besvarelse fremkom dog først på et så sent tidspunkt, at udvalget ikke kunne færdiggøre behandlingen af forslaget til folketingsbeslutning.

Det nu foreliggende forslag til folketingsbeslutning er imidlertid mere omfattende end det tidligere forslag. For det første forudsætter det en undersøgelse af langt flere forgiftnings- og forureningsfarer, og for det andet forudsætter det nedsættelsen af en kommission. Jeg vil derfor gerne benytte lejligheden til at fremkomme med nogle yderligere oplysninger om de foranstaltninger, der i de senere år er truffet mod disse forureningsfarer.

Jeg kan her først nævne grundvandsforureningen. Dette spørgsmål dækker i hvert fald i det væsentlige også drikkevandsforureningen. Jeg tror, at vort grundvand endnu gennemgående er rent, og det hører da også til de meget sjældne undtagelser, at vandværker har måttet lukke på grund af grundvandsforurening. Der er dog voksende fare for forurening af grundvandet. Der har i nogle tilfælde været tale om forurening med industrielle affaldsstoffer, ligesom de mange nedgravede olie- og benzintanke utvivlsomt betyder en med tankenes alder stigende fare for grundvandet. Jeg mener dog i og for sig, at vi allerede gennem den gældende lovgivning, nemlig vandforsyningsloven af 1926 og sundhedsvedtægterne, har gode muligheder for at skride ind over forurening af grundvandet. Vi er imidlertid nu i indenrigsministeriet — på grundlag af en kommissionsbetænkning af 1961 og en udvalgsbetænkning af 1963 — ved at forberede en ny vandforsyningslov, der skal øge mulighederne i så henseende.

Medens de lovgivningsmæssige muligheder for beskyttelse af grundvandet altså ikke er så dårlige i øjeblikket, må det nok erkendes, at det en række steder har skortet på kontrollen. Dette spørgsmål er nu taget op i den hygiejnekommision, som er nedsat, og som jeg straks skal vende tilbage til.

For så vidt angår spørgsmålet om forurening af overfladevand, er det selvfølgelig vigtigt, at spildevand renses ordentligt, før

[Indenrigsministeren.]

det ledes ud i de vand, der på den ene eller den anden måde har betydning for befolkningen. Vandløbsloven af 11. april 1949 giver ganske gode muligheder for at gennemtvinge dette, men det må nok erkendes, at udviklingen bl. a. af økonomiske grunde ikke er nået så langt, som man havde håbet. En under landbrugsministeriet nedsat kommission arbejder imidlertid med problemet om en styrkelse af vandløbslovens regler om spildevandsrensning.

Sundhedskommissionerne rundt omkring i landets kommuner har vigtige opgaver på de områder, vi her taler om, men efter indenrigsministeriets erfaring er det tvivlsomt, om sundhedskommissionerne og embedslægerne på det eksisterende lovgrundlag har praktisk mulighed for på tilfredsstillende måde at løse de store opgaver, de står over for, og som de vil komme til at stå over for i fremtiden. Som lige nævnt har indenrigsministeriet derfor netop nedsat en kommission, den såkaldte hygiejnekommission, som skal tage disse problemer op, således at vi gerne skulle nå frem til en ordning, der giver sundhedskommissionerne bedre mulighed for at udføre en effektiv kontrol på disse områder.

I 1962 nedsatte indenrigsministeriet et udvalg, der rådgiver sundhedsstyrelsen i hygiejniske spørgsmål opstået i forbindelse med anlæg og drift af olieraffinaderier og andre virksomheder, der frembyder tilsvarende problemer for omgivelserne. Herudover yder udvalget også sundhedsstyrelsen bistand ved løsning af de hygiejniske spørgsmål, der står i forbindelse med igangværende og kommende industribyggeri, og i såvel generelle som konkrete spørgsmål om sådan forurening, der hidrører fra boligopvarmning, industri og motorkøretøjer.

I denne forbindelse kan jeg også nævne, at der under Akademiet for de tekniske Videnskaber i 1962 er nedsat et specielt røgudvalg, der undersøger årsagerne til og midler mod ulemper ved atmosfærens forurening som følge af den stigende industrialisering og samfundets voksende energisætning.

Et andet vigtigt område, som dog ikke står i direkte forbindelse med disse problemer, bør måske også anføres, da bestræbel-

serne her kan få stor betydning for de rejste spørgsmål. Jeg tænker på de stadig mere omfattende planlægningsbestræbelser, der er kommet til udtryk dels gennem det af landsplanlægningsudvalget udarbejdede udkast til en zoneplan, dels gennem de lokale planlægningsudvalg. Den således øgede interesse for planlægning vil også kunne få stor betydning for en forebyggelse af mange af de forureningsfarer, som den øgede industrialisering medfører.

Alt dette fører mig frem til den anden nye ting i det foreliggende forslag til folketingsbeslutning: spørgsmålet om nedsættelse af en kommission. De rejste problemer er omfattende og betydningsfulde, og jeg vil være interesseret i at fortsætte drøftelsen med det udvalg, som jeg går ud fra vil blive nedsat, men jeg vil dog gerne allerede nu give udtryk for en vis tilbageholdenhed over for tanken om at nedsætte en kommission til behandling af alle disse store og forskelligartede problemer. Der findes — som det fremgår af, hvad jeg har sagt — mange sagkyndige udvalg og institutioner, der arbejder med disse spørgsmål, for øvrigt også udvalg, som jeg ikke allerede har nævnt, f. eks. landbrugsministeriets giftnævn og sundhedsstyrelsens radioaktivitetsudvalg. Den tekniske sagskundskab, vi har til rådighed, er begrænset, og jeg er lidt bange for, at vi kommer til at trække for store vekslere på de samme mennesker, hvis vi skal nedsætte en ny kommission med et så omfattende kommissorium.

Jeg ønsker imidlertid at understrege, at regeringen er opmærksom på de alvorlige problemer, der her er rejst, og er indforstået med, at mange af disse endnu er uafklarede. Jeg medvirker derfor gerne i en drøftelse af disse spørgsmål med det folketingsudvalg, jeg formoder bliver nedsat.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): Det må formodes at være en udmærket politisk foranstaltning at stille krav om ren luft; det er i hvert fald noget, som vi hyppigt hører om i overført betydning. Jeg har på fornemmelsen, at på lidt længere sigt vil det måske være en af de mest omfattende opgaver, der skal løses i forbindelse med de problemer, der er taget op i det forslag, jeg har fremsat.

[Morten Lange.]

Jeg anser spørgsmålet om grundvandet i Danmark for at være et af vore helt afgørende og væsentlige problemer for fremtiden. Grundvandet i dette land er en helt nødvendig vare og en vare, som i mange egne allerede er en mangelvare, som begrænser muligheden for industri og meget andet godt, og en forurening af grundvandet af mere omfattende karakter vil være intet mindre end en national katastrofe, som vi naturligvis i god tid og med alle midler må gardere os imod.

Jeg kunne fortsætte min gennemgang af disse forskellige punkter, men jeg skal ikke gøre det, for det er jo i virkeligheden en problemstilling, som er klar for langt de fleste af det høje tings medlemmer, det er jeg ikke spor i tvivl om. Jeg erindrer, at f. eks. det ærede medlem hr. Poul Møller har været med i et stort felttog til rensning af vore have, et lige så prisværdigt initiativ, og der kunne nævnes mange andre punkter.

Jeg vil for det første udtrykke min tilfredshed med, at den højtærede minister på så mange punkter kunne gøre opmærksom på, at man følger udviklingen med stor styrke og opmærksomhed fra regeringens og fra administrationens side, og det har jeg for så vidt heller aldrig været i tvivl om. De fleste af de udvalg, som den højtærede minister nævnte, var jeg bekendt med eksisterede, og jeg er også fuldstændig overbevist om, at de er udtryk for, at regeringen virkelig med energi følger disse problemer og deres eventuelle risici, men alligevel forekommer det mig, at vi er kommet i en slags nålestiksposition over for hele området.

Hvis vi går tilbage over de sidste 5-6 år, er det fuldstændig rigtigt, at vi ser en lang række kommissionsbetænkninger, forholdsvis små de fleste af dem. Det er ikke for at sige noget ondt om kommissionsbetænkningerne, blot en konstatering, og det svarer til, at det er forholdsvis små områder inden for hele dette omfattende område, man har taget under behandling.

Det, som jeg er blevet opmærksom på i den tid, jeg nu har arbejdet med disse problemer, er, at en lang række af dem hænger sammen. Når man begynder med sprøjtegiften, varer det ikke længe, før man får fat i forureningen af vandløb og i spørgs-

målet om grundvandet. Det er kædereaktioner, vi kommer ud for i så vid udstrækning; og så har jeg endda kun nævnt den ene del af kæden; den anden del af kæden fra sprøjtegiften fører os over levnedsmiddelkontrol, levnedsmiddelinstitut o.s.v. Der er så mange af disse ting, som har en nederdrægtig evne til at hænge sammen. Det er bl. a. derfor, jeg har udvidet det forslag, som jeg sammen med nogle af mine partifæller fremsatte sidste år, og det er derfor, jeg gerne ville have nøje undersøgt, om det ikke ville være rigtigst på en lidt mere overordnet måde at få undersøgt disse problemer i sammenhæng. Jeg tror, der er en del af dem, der trænger til at blive løftet op af de ministerier, hvor de ligger og bliver sammenføjet, så at man i højere grad fik bredt kommissoriet ud og virkelig kunne tage stilling til det. Det ville formodentlig også gøre det nemmere, og jeg tror, der ligger noget væsentligt i, at man ser på disse spørgsmål ikke alene som en afbødning af en øjeblikkelig fare eller en imødegåelse af noget, som allerede i dag er en risiko, men som en forebyggelse af de risikomomenter, der vil kunne optræde i de kommende år og på længere sigt; for det er her, jeg især ser en fare, som kan blive langt, langt alvorligere end de, skal vi sige overskuelige skader, vi har med at gøre i øjeblikket. Vi har flere eksempler på, at man er startet med at have mistanke om, at der her var et eller andet farligt problem, og i dag viser det sig, at det er noget helt andet, f. eks. hele problemet omkring lungekræft.

Jeg har det indtryk, at den moderne tekniske udvikling meget nemt kan føre til, at det bliver helt andre størrelser af skader, vi kommer til at tage stilling til i de kommende år, og når jeg gerne vil have en kommissionsundersøgelse af bredere art, er det, fordi jeg tror, det er typisk for de fleste af de områder, det drejer sig om, at de pågældende organer nok har kontrolviljen, men ikke har den videnskabelige basis for at få undersøgelserne ført vidt nok, ikke kan få lavet de fornødne undersøgelser på tilstrækkelig omhyggeligt grundlag, eller — for at nævne, hvad vi fik at vide gennem det materiale, der blev stillet til vor rådighed sidste år — at de har yderst sparsomme muligheder for at gennemføre undersøgelser. Jeg tror, der med hensyn til personale ville

[Morten Lange.]

kunne spares meget, hvis vi ikke havde 8 eller 15 kommissioner, der hver skal have sagkundskab til rådighed. Jeg tror, det faktisk ville vise sig, at man sparede arbejdskraft ved at få denne sagkundskab samlet.

Det, der er mest karakteristisk for hele problemet, fremgår måske bedst af en udtalelse, som jeg skal citere efter dagbladet Information af i dag. Det stammer fra en udmærket bog, som er udsendt af forlaget Landbo-Forum, og som hedder „Mennesket og naturen“, der netop på en pæn, overordentlig saglig og ufanatisk måde tager disse problemer op, og hvori man har aftrykt et stykke af en artikel af en af vore mest fremragende eksperter på området, professor Dalgaard-Mikkelsen, og jeg vil gerne citere de sidste ord — jeg tror, de giver situationen temmelig præcist —:

„Det er jo desværre karakteristisk for vor tidsalder, at vi i bestræbelserne for at udnytte de kemiske hjælpemidler, der i så rigt tal stilles til rådighed, ikke til fulde har kendskab til deres biologiske virkninger før lang tid efter, at brugen er blevet almindelig udbredt. En sådan situation er skabt, fordi den biologiske forskning kommer haltende langt efter den nyskabende kemiske industri. Der er ikke tilnærmelsesvis investeret de midler og det mandskab i forskning, der er nødvendig for at belyse risikomomenterne ved de nye hjælpemidler.“

Jeg tror, at netop den slags strukturspørgsmål i hele vort sæt af modforanstaltninger måske bedre kunne klares gennem en større kommissionsundersøgelse; men for mig er det afgørende ikke at få dette forslag gennemført efter dets ordlyd; for mig er det naturligvis kun afgørende, at regeringen virkelig giver arbejdet for de problemer, der her er rejst, ikke alene en ekstra omdrejning, ikke alene en ekstra stramning, men de dimensioner, som jeg tror bliver nødvendige, for at vi i det tekniske samfund, vi lever i, kan se frem til en fremtid, hvor vi ikke skal se vore egne fejltagelser blive vendt imod os som virkelig alvorlige farer.

Børge Schmidt: Da man her i folketinget drøftede det knap så omfattende forslag,

som de ærede forslagsstillere fremsatte i 1963, spændte debatten derom meget vidt. Man berørte litterære emner: grøftekantens flora indtog — har jeg læst — en større plads i debatten, men det kendetegnede også forhandlingerne dengang, at man fra alle sider havde sympati for det fremsatte forslag.

Man nåede som bekendt ikke vil vejs ende med arbejdet inden folketingsårets slutning, og derfor genfremsetter de ærede forslagsstillere nu på ny deres forslag, men i en mere omfattende skikkelse end tidligere. Også oprindelig var det — det skal erkendes — et nyttigt forslag, men nu kommer de ærede forslagsstillere ind på meget aktuelle områder, hvor den tekniske og befolkningsmæssige udvikling gør en lovgivning nødvendig. Jeg skal ikke gentage, hvad der allerede tidligere er sagt som begrundelse for en nærmere undersøgelse af problemerne, men bare som et kuriosum nævne, at jeg forleden i en rapport fra statens skadedyrlaboratorium i Århus så, at man havde fundet kakerlakker, der krævede 2.000 gange den normale dosis gift, inden de døde; og i Hornum havde man i en hel måned fodret rotter med en rottegift, Warfarin, der ellers skulle være temmelig virkningsfuld. Der var simpelt hen sket en udvikling, således at disse rotter var blevet resistente.

Jeg synes, at sådanne eksempler peger på betydningen af et fortsat forskningsarbejde netop på disse giftstoffers område, men jeg hilser også med glæde, at man i forslaget nu tillige tager luftforureningsproblemet op. I Københavnsområdet — og hermed mener jeg de 15 km², der omfatter København, Frederiksberg og Gentofte — falder der hvert år 70 g aske pr. m². Det er 70 t pr. km², og det bliver 3 t aske om dagen af alt, som falder alene i den forholdsvis begrænsede del af hovedstadsområdet, vi befinder os i. Brændselsforbruget i Danmark er af en sådan størrelsesorden, at der af forbrændingen af kul og ikke mindst af olie hvert år sendes 100.000 t svovl op i luften. Det vil altså sige, at der hver dag sendes 300 t svovl op, og det kan måske bedst illustreres ved at sige, at der hver dag i luften svæver 100 svovlklumper på hver 1 m³.

Man foranstaltede for en halv snes år

[Børge Schmidt.]

siden nogle undersøgelser for at konstatere, hvor megen kulilte der var i luften, især i visse smallere og stærkt trafikerede gader her i København. Så vidt jeg ved, gav undersøgelsen ikke dengang anledning til foranstaltninger af særlig karakter, men siden da er biltallet vel mere end fordoblet, og jeg kan ikke se rettere, end at en bilist, der snegler sig af sted i myldretiden i en af vore stærkt trafikerede gader med indsugningen til sit varmeanlæg åben, i virkeligheden udsættes for en kulilteforgiftning fra de foran kørende vognes udstødning, og jeg tror, det vil være værdifuldt, om der på ny måtte blive foretaget en undersøgelse af dette problem.

Grundvands- og drikkevandsforureningen tror jeg også der er anledning til at være opmærksom på. Lykkeligvis er der jo kun få tilfælde, selv om aviserne i den senere tid har fortalt os om visse forureninger; men det må vel siges, at der ikke mindst med det stigende antal sommerhuse og det dermed stigende antal septiktanke er en potentiel fare for forurening; og hvad angår det stadigt voksende antal olietanke nedgravet i jorden, er der jo, som den ærede ordfører for forslagsstillerne allerede har sagt, vel nok i øjeblikket få tilfælde af forurening, men en enorm risiko.

Jeg ved ikke, hvor megen vandreserve vi har i Danmarks undergrund, men skønner vi bare, at det årlige forbrug pr. indbygger er ca. 70 m³ — her i hovedstadsområdet bruger man 90 m³ pr. person om året — vil det sige, at vort forbrug af grundvand er over 300 mill. m³ hvert år, og et forbrug af en sådan størrelsesorden turde vel nok mane til påpasselighed over for forurening.

Men taler man om grundvand, så er det jo også i høj grad naturligt, at man taler om forurening af havvand og overfladevand; jeg skal blot sige, at ved de fjorde, hvori vi svømmede som børn, og som dengang jo ikke altid var alt for rene, har byernes udvikling og den industrielle udvikling jo i allerhøjeste grad betydet, at man om sommeren næsten finder flere skilte, der advarer mod badning, end skilte, der anbefaler det. Ganske vist har man visse steder ofret meget kostbare store rensningsanlæg, der renser vandet, eller kloak-

ker, der fører vandet mange kilometer ud til dybt vand, men jeg tror, det er undtagelsen. Jeg tror, det vil blive hilst med meget stor glæde af Danmarks befolkning, om dette forhold bliver gjort til genstand for en virkelig undersøgelse.

Selv om nu den højtærede indenrigsminister advarede imod at gå alt for vidt, opfordrede til en vis tilbageholdenhed med det store virkeområde, som denne kommission kan få, så vil jeg dog pege på, at der jo er et problem, som man uvilkårligt ville fornemme det var naturligt at tage med i en sådan diskussion, og det er støjproblemet. Jeg tror, det er rigtigt, når jeg siger, at kun i 1958 og i 1961 har man diskuteret dette problem i det høje ting. Man fik dengang oplyst, at Ingeniørforeningens støjudvalg ville udarbejde visse grænser for tilladelig støj, og at politiet ville anskaffe forsøgsvogne til måling og kontrol af støj. Jeg finder, at det ville være virkelig værdifuldt, om man også i kommissionen kunne få oplysninger om disse spørgsmål. Selv om jeg ved, at dette område ikke hører under den højtærede indenrigsministers område, vil jeg være meget glad for at høre en bemærkning om muligheden for en udvidelse af kommissionens arbejdsområde, således at det kom til også at omfatte disse problemer. Vi er jo i den heldige situation, at den højtærede indenrigsminister netop i sin tidligere gerning varetog dette sagsområde. Når jeg er interesseret i at tage støjproblemet op ved siden af støvproblemet i debatten, så skyldes det, at vi i sin tid i København på foranledning af det ærede medlem hr. Ib Thyregod nedsatte et udvalg, der skulle arbejde videre med disse problemer. Et endeligt resultat af dette udvalgs arbejde har vi faktisk ikke været i stand til at opnå på kommunal basis. Dertil er problemerne for uafklarede. Bekæmpelsen af støv- og støjproblemet kræver en indsats både på statsligt og på kommunalt plan, men forudsætningerne for, at vi i kommunerne landet over kan øve en indsats på disse områder, er, at problemerne er klarlagt på grundlag af en kommissionsundersøgelse som foreslået, og at der derefter lovgives herom, således at de nødvendige foranstaltninger imod det sundhedsfarlige kan muliggøres.

Søren Jensen: Som vi allerede har hørt, er det forslag til beslutning, vi nu har til behandling, en fortsættelse og en udvidelse af et lovforslag, som vi behandlede sidste år med henblik på sprøjtegiftes og hormonpræparaters skadelige virkning. I det udvalg, som fulgte på første behandling af det pågældende forslag, var alle parter enige om, at der var trukket meget vigtige og alvorlige problemer frem, og at vi burde følge dem med allerstørste opmærksomhed.

Nu er der så fremsat forslag om nedsættelse af en kommission, og det forslag, som er fremsat, går jo betydelig videre end det forslag, som vi havde til behandling for et års tid siden. Der er draget en række nye områder med ind, som vi allerede har hørt. Mit parti ser med velvilje på en undersøgelse af de nævnte forhold. Om vi skal nedsætte en kommission til at følge og undersøge forholdene, som det ærede medlem hr. Morten Lange har foreslået, eller vi skal være lidt tilbageholdende, som den højtærede minister synes at være, skal jeg ikke nu tage stilling til. Jeg synes i det hele taget, at det fremsatte forslag og de problemer, som det omfatter, rækker så langt og så vidt, at ingen af os er i stand til at overse det, og derfor er det naturligt, at vi, inden vi tager stilling til, om der skal nedsættes en kommission, får en grundig drøftelse af tingene i et udvalg.

De problemer, som er trukket frem, er jo ikke så enkle, som mange mennesker synes at ville gøre dem til. Det fremgår i øvrigt også af de undersøgelser, som er i gang i en række forskellige lande, og det fremgår ikke mindst af den uenighed, som synes at være blandt de såkaldte lærde, når der skal foretages en bedømmelse af de forskellige sprøjtegiftes og homonpræparaters farlighed med hensyn til restkvanta og bivirkninger i produkter, som har været sprøjtet. Det er mit indtryk, at vi her i landet, som den højtærede minister også før pegede på, har forsøgt at undersøge disse forhold, men vi er selvsagt ikke nået så langt, som det var ønskeligt. Vi har gennem giftnævnet og sundhedsstyrelsen undersøgt spørgsmålene med hensyn til restkoncentrationer og bivirkninger og derefter givet de forskrifter, vi i dag har, og de er for mig at se strengere end de forskrifter, som man har i vore nabolande. Men dermed er ikke sagt, at vi ikke

skal gå videre; det skal vi uden tvivl. Der har dog for mig at se været meget fanatisme og hysteri i den omtale og diskussion, som har været omkring disse problemer.

Vi må altså erkende, at der er peget på alvorlige problemer, problemer, som rækker så vidt, at ingen af os i øjeblikket er i stand til at overse dem. Vi er enige om, at en videre undersøgelse må ske, men der er så store produktions- og ernæringsmæssige problemer knyttet til de forhold, vi her drøfter, at den undersøgelse, som skal foretages, selvfølgelig også må omfatte disse ting.

Hvad angår forureningsproblemet, som har været draget ind i debatten, er det jo rigtigt, at der kan peges på mange ting; der er således peget på olietankene, der i løbet af en årrække begynder at blive gistne og utætte, og det kan allerede nu give bange anelser. Det ærede medlem hr. Børge Schmidt pegede for et øjeblik siden på støvplagen herinde i København, men det er jo noget, man kender også ude i provinsbyerne. På min hjemegn tror jeg jeg tør sige at vi kender den særdeles godt, hvor vi har et stort el-værk beliggende inde midt i byen; det sender så store kaskader af støv ud, hævdes det, at det afsættes i et lag, så man kan skrive både det ene og det andet på vinduer og på vindueskarmer. Vi kender det jo også omkring vore cementfabrikker. Man behøver bare at køre en tur ud omkring dem, så kan man jo se, at der ligger et tomtetykt lag støv på husene, på vejene og alt deromkring.

Der er altså problemer nok at tage fat på, men jeg kan ikke se andet, end at det er mest rimeligt, at alle de problemer, som her kan trækkes frem, bliver genstand for en drøftelse i et udvalg; og som jeg allerede har antydnet, er mit parti velvilligt indstillet over for en sådan drøftelse og vil med stor interesse følge den videre udvikling af disse ting.

Knud Bro: Næst efter spørgsmålet, om det er muligt for os at holde fred, er dette et af de spørgsmål, som er mest afgørende for menneskenes fremtid. Det konservative folkeparti vil med iver deltage i det udvalgsarbejde, som skal komme ud af de spørgsmål, der er rejst her, og vi understreger, at vi glæder os over, at denne sag er rejst, og at denne glæde skyldes så i dette tilfælde socia-

[Knud Bro.]

listisk folkeparti. Men jeg må samtidig sige, at jeg tror ikke, man kan overse dette område alene ved én kommission. Det er et så omfattende område, at det, så vidt jeg kan se, mindst må kræve 3 à 4 kommissioner, hvis hele området skal dækkes, og hvis ikke man skal få sagkyndige med, som ikke har nogen særlig kompetence på dele af området. Jeg vil derfor gerne bringe denne tanke frem, som jeg tror der er voksende interesse for både i videnskabelige og politiske kredse, og give den min og mit partis varmeste tilslutning.

Vi mener, at det er nødvendigt, at der kommer en nøjere kontakt mellem videnskaben og politikerne, at vi får en større og bedre forbindelse, således at vi kan få orientering om, hvor problemerne ligger, således at vi i tide kan gribe ind over for dem, og også således at folketinget kan prioritere de opgaver, som må være på alle disse områder, som er så vanskeligt tilgængelige for os. Det drejer sig jo ikke bare om det i forslaget nævnte; det drejer sig også om energiproblemer, strålingsfare og andre af disse store områder, hvor en grundig orientering ville være overordentlig gavnlig.

Jeg vil gerne samtidig benytte den givne lejlighed til i en kort gennemgang af de områder, der er tale om, at præcisere nogle af de principielle synspunkter, som folkepartiet har på de områder, vi behandler her i dag.

I forbindelse med chokrapporten fik man en fornemmelse af, at der måske kunne ligge en ganske betydelig fare i den røg, som kommer ud fra skorstene og biler og lignende sager; denne rapport var jo så meget mere bemærkelsesværdig, som man kunne sige til folk, at de kunne lade være med at ryge, men det er jo ikke muligt for os at få folk til at lade være med at trække vejret. Derfor har samfundet en særlig forpligtelse på dette område, og det har det ikke mindst, fordi vi fik undersøgelser fra England, der tydede på, at røgfaren kunne være ganske betydelig. Vi føler os imidlertid overbevist om, at det udvalg, der er nedsat af Akademiet for de tekniske Videnskaber, Røgdvalget af 1962, nu må gøre sit arbejde færdigt — det vil vel tage et par år — og så må vi se på, hvad der ligger i dette, og så vil vi over-

veje, om det måske var en gavnlig foranstaltning, at man definerede bestemte forureningsnormer i den røg, som kommer ud. Det kunne måske både give befolkningen en tryghed og samtidig give industrien en rettesnor, således at industrien både opfyldte forpligtelserne og samtidig ikke kom i den situation, at overtro og falske begreber om frygt og fare pressede industrien til foranstaltninger, som ville være ganske urimelige. Vi må jo erkende, at vi lever i en moderne tid, og denne tid vil vi gerne prøve på at få så meget ud af som muligt naturligvis.

Må jeg om spørgsmålet jorden og de forureningsfarer, der kan være på dette område, sige, at det ville også på dette område være forkert af os at tro, at vi vil kunne undgå disse kemiske midler, som vi sprøjter ud over jorden. Fagfolk har anslået, at anvendelsen af dyre- og ukrudtbekæmpelsesmidler årligt har reduceret spildet i landbrug og gartneri med 250 mill. kr.

Samtidig kan vi sige, at dødelighedstavlerne jo tyder på, at mennesket trives, og at problemet måske ikke er så stort, men også her er det jo først og fremmest et spørgsmål om at se på fremtiden. Hvad vil der ske? Der er så umådelig mange spørgsmål, det er vanskeligt for os at tage stilling til. Hvad sker der med de gifte, vi fylder i jorden? Hvordan omdannes de, og hvordan kommer de til at virke langt ud i fremtiden? I mange lande har man derfor lavet maksimale restkoncentrationsgrænser, således at man ved, hvor meget der må blive tilbage på jorden af afgrøderne, hvis de skal kunne sælges til menneskeføde eller til foder.

En sådan tolerance er man ikke i stand til at bestemme her i landet, fordi vi endnu savner et centralforskningsinstitut på dette område, men det bør dog understreges, at landbrugets giftnavn allerede har været meget opmærksom på disse ting, og at der har været foretaget nogen forskning på området dels i Århus, dels på statens laboratorium for pesticidundersøgelser, og vi har samtidig lov til, når vi behandler dette, at sige, at vi har kunnet glæde os over, at en god konsulentvirksomhed og godt forsøgsarbejde i landbruget har ført til, at vi ikke har haft alvorlige tilfælde her på området, men jeg understreger, at

[Knud Bro.]

der er store farer forbundet med den tid, vi lever i. Der kan ske ophobninger, vi ændrer økologien i naturen, insekterne kan overleve de gifte, vi sprøjter på dem, enhver kender det fra sommertiden, hvor fluerne jo trives i bedste velgående trods de giftmidler, der bare for få år siden dræbte dem. Alt dette må vi tage op, og vi må samtidig prøve at følge med i de forsøgsarbejder, der gøres for at nå til endnu bedre metoder på dette område.

Man har specielt peget på vildtet i forbindelse med dette spørgsmål, og hertil kan man sige, at også her viser forsøgene, at der ikke er nogen fare på færde endnu, og at man har fundet meget få forgiftede fugle og dyr inden for vildtområdet. Men også her gælder det jo, at vi skal ikke forske bagefter, vi skal forske inden, så vi ved, hvad der sker, så vi ved, hvilken vej vi bevæger os.

Det tredje meget vigtige område her er jo levnedsmidlerne, som i allerhøjeste grad har krav på vor opmærksomhed. Allerede tilbage til først i 1700-tallet fik man de første forordninger om, at levnedsmidlerne skulle være gode og ikke fordærvede, og først i 1800-tallet var man opmærksom på, at bagere og kagebagere puttede farvestoffer i deres sager for at gøre dem mere tillidvækkende. Det er et problem for den moderne husmoder, fordi hun ikke kan kontrollere varen, og hun har vanskeligt ved at smage på den eller føle på den, som man kan antage at husmødre i tidligere tider har kunnet, på grund af hele den form, salget af disse fødemidler har fået.

Der er også grund til at pege på, at vi har haft en række tilfælde af forgiftninger, det være sig mælkeepidemier, det være sig musetyfusepidemier, men om dem alle gælder det, at vi har kunnet bekæmpe dem, og at vi i dag må siges at stå overordentlig vel på dette område. Men det betyder ikke, at vi ikke skal være opmærksom på de farer, der er fremover, og det betyder ikke, at vi ikke skal forske, for vi

er i den situation, at med den nuværende samling af køkkener i de store levnedsmiddelfabrikker er skade langt farligere, end den var i den gamle landhusholdning eller bykøkkenet. I den forbindelse opererer man jo med planer om en omlægning af hele levnedsmiddelkontrollen, således at man får en udbygning af den, og i den forbindelse kan det være rimeligt at pege på det meget store arbejde, der har været gjort af vore godt 50 kommunale laboratorier, men samtidig sige, at disse laboratorier ikke har kunnet løse opgaven, dels fordi de kun har været bestemt til at foretage bakteriologiske undersøgelser og påvise direkte forfalskninger, dels fordi en række af landkommunerne ikke har været med under denne ordning.

Det er derfor nødvendigt, at man får en egentlig kemisk forskning på dette område, ikke mindst i forbindelse med de store levnedsmiddelvirksomheder, og det er nødvendigt, at man undersøger visse konserveringsgiftstoffer og visse farvestoffer, og jeg forstår, at dette nu skal komme i forbindelse med en opdeling af denne kontrol, denne forskning i 3 led, først landsdelslaboratorier og under dem distriktslaboratorier og under dem igen politikredslaboratorierne, og øverst oppe har man så tænkt sig et levnedsmiddelforskningsinstitut.

Som man vil huske, var det konservative folkeparti imod denne tanke, da den var fremme her i tinget, ud fra den betragtning først og fremmest, at det kan være farligt, at man tænker sig, at man skal have et forskningscenter på et hvilket som helst område i verden. Det er så meget betydelige krav, der stilles både til apparatur og økonomi i forbindelse med denne forskning, at det er overordentlig vigtigt, at den centraliseres. Derfor vil vi ikke sige, at det ikke er nødvendigt med en sådan centraliseret forskning, men den skal være større, den skal være anlagt mere vidsynet, og derfor peger vi på den gamle tanke fra Nordisk Råds arbejde, at man burde samle en sådan forskning inden for Norden, og vi

[Knud Bro.]

har tillid til, at de danske krav kan dækkes af landsdelslaboratorierne og distriktslaboratorierne, sådan som det ligger på bordet.

Gennemgår vi levnedsmiddelinstittutets formålsparagraf, vil vi da også se, at en sådan nordisk opbygning ganske godt vil svare til det, man kunne forvente. Det toksikologiske laboratorium, der skal undersøge giftvirkningerne ved kemiske tilsætninger, må formodes at gælde lige så godt for nordmænd og svenskere som for danskere.

Analyseforskrifter for distrikts- og landsdelslaboratoriet må antages at kunne udarbejdes af indenrigsministeriet, og vanskelige og kostbare analyser kan bedst foretages af et stort, samlet laboratorium.

Og endelig det tredje, at man skal repræsentere Danmark i det stigende internationale samarbejde, dertil vil vi sige, at det gør man bedst samlet. Her er et af de områder, hvor et nordisk samarbejde må kunne vise sig frugtbart.

Jeg understreger disse betragtninger om væsentligheden af en forskning og et arbejde på det sundhedsmæssige og levnedsmiddelmæssige område, fordi det også spiller en meget stor rolle for vor eksport. Det er sådan, at man i Tyskland har en på mange måder meget strammere levnedsmiddellovgivning end den, man kender her fra landet, og vi erindrer jo klager dernedefra over farvestoffer og salpeter i varerne, og vi har også fået fjerkræ retur, men dette hører heldigvis til undtagelserne. Hvis man har set et tysk spisekort med dets fodnote, der pålægger at oplyse, hver gang der er et kemisk stof i varerne, således at kunden kan lade være med at købe dem, så forstår man, at her er en meget alvorlig stramning, som vi må tage hensyn til, samtidig med at vi ved, at fællesmarkedet vil stramme yderligere på disse områder.

Endelig til sidst vandproblemet, som vel er det, der står befolkningen nærmest i interesse. Der ligger her i huset over 40.000 vrede, har jeg lov at sige, protester, som er samlet ind af dagbladet Information. Folk er vrede over ikke at kunne bade og over det, man med rette og med ét ord kan kalde griseri.

Vi har for tiden i vor erindring fiskerbådene i Esbjerg havn, som tæres af vandet.

Vi har lige haft Cheminovaspildevandsaffæren til bedømmelse. Ministeriet har grebet ind. Ja vel, men fiskene er døde, skaldyrene er døde, og fuglene er døde. Man skraber ikke østers deroppe mere. Fiskerne er selvfølgelig glade for, at der gribes ind, det må man da forstå, men samtidig ønsker fiskerne jo, at der skal forebygges. Disse mennesker deroppe lever af, at fiskene og fuglene lever, de lever af skaldyr o. s. v., og det er vor opgave at sørge for, at det vand, de skal bruge, er rent, så rent i hvert fald at de kan leve ved at arbejde med det. Jeg tror, at fiskere og andre, som arbejder her, ofte har en fornemmelse af, at vi har godtaget Storm Petersens visdom: hvad skal vi med havet, når man nu kan flyve over det?

Der er også hele spørgsmålet om friluftsbadningen. Her burde det være en almindelig forpligtelse, at man holdt vandets forurening under den grænse, som man kender, og som man ved må overholdes, hvis det skal kunne anvendes til badning. Det er rimeligt at sige til dem, der administrerer vore strande ude omkring, at de skal sørge for, at det er rekreative områder og ikke kloakker, som ingen kan have glæde af.

I forbindelse med rensningen vil jeg gerne nævne de biologiske rensningsanlæg og sige, at sulfostofferne, som vi jo anvender her i landet, stadig væk på en række områder er med til at ødelægge disse anlæg og skade os på mange måder. Vi må overveje i hvert fald foreløbig at forbyde disse stoffer, dersom der ikke kommer fuldt nedbrydelige sulfomidler til vor rådighed.

Det samme problem gælder, hvad angår vandløb og andre ferske vande. Vi har et stadigt voksende behov for at kunne få vand både til landbrug og til industri. Landbruget bruger meget mere vand, end det har gjort før, og afgrøderne stiger dermed. Men vi har et vandproblem, vi har et problem, fordi vi ikke har grundvand nok, og vi har også et problem, fordi vi sviner det vand til, som vi har i overfladen. Man kan ofte ikke engang lade kreaturerne drikke det, fordi det er svinet til.

Samtidig rejser det moderne samfunds problem sig med oliedunkene, der ligger i undergrunden og efter 10-15 års forløb eksploderer som en slags håndgranater eller i hvert fald bliver utætte. Man har et eksempel

[Knud Bro.]

fra en lille hollandsk by, hvor et fad petroleum i 1890 blev utæt og petroleummen sivede ned. Endnu er grunden svinet til, endnu kan man ikke anvende den. Dette er et overordentlig farligt problem, og dette må løses, så meget mere som Danmark i meget høj grad er afhængig netop af sit vand til fiskeri, til landbrug og til industri.

Jeg føler trang til at nævne endnu en ting her. Det er, at vi har en vandindvindingslov, som sorterer under indenrigsministeriet, og vi har en vandløbslov, som sorterer under landbrugsministeriet. Det kan være vanskeligt at skelne herimellem, og jeg har en fornemmelse af, at disse loves forskellige områder ofte ligger i vejen for hinanden. Det ville være en fordel, hvis man fik én samlet lov til overvågelse af, at det danske vand holdes rent. Det er efter min opfattelse temmelig urationelt, at den samme dråbe vand i vandcirkulationen passerer fra ministerium til ministerium.

Jeg skal slutte med at sige, at dette ikke er ment som et forsøg på at sige, at nu lever vi i en moderne tid, og den bør vi så vidt muligt vende ryggen. Vi skal naturligvis acceptere den tid, vi lever i. Men den stiller så store krav til vor planlægning, til vor fornuft og til vort vidsyn, at det er rimeligt at sige, at nu må vi smøge ærmerne op og gå i gang med de store problemer, vi i virkeligheden har ladet ligge og flyde. Det moderne samfund er som fristerinden Kirke. Hun kan give os evig ungdom og megen kraft, eller hun kan gøre os til svin.

A. C. Normann: Selv om en hel del af de overordentlig mange argumenter, det ærede medlem hr. Knud Bro fremførte, måske burde have været gemt til udvalgsbehandlingen, vil jeg alligevel gerne komplimentere det ærede medlem med hans jomfrutale. Den røbede en fin form i sproget, og den var et vidnesbyrd om, at han har forskaffet sig megen indsigt i det emne, han talte om.

Jeg vil gerne slutte mig til de øvrige ordførere ved på det radikale venstres vegne at sige, at også vi har den opfattelse, at et initiativ fra statsmagtens side på dette område her kan begrundes med overordent-

lig gode argumenter. Det har de foregående 3 ordførere gjort, og jeg skal derfor spare i hvert fald en hel del af dem og navnlig spare hele påvisningen af, hvor nødvendigt et sådant initiativ er, fordi skadevirkningerne af forureningen bliver mere og mere omfattende på de områder, der her er nævnt.

Jeg er sikker på, at én ting er nødvendig, det er oplysning om og koordinering af de mange bestræbelser, der allerede er i gang fra flere sider for at imødegå de farer, som den moderne teknologi og biologiske metoder i hastigt stigende grad frembyder.

Jeg glæder mig navnlig over det ærede medlem hr. Knud Bros varme hjerte for fiskerne oppe ved Limfjorden. Jeg opnåede, da jeg var fiskeriminister, en beskeden bevilling til oprettelse af, hvad vi kaldte et forureningslaboratorium, endskønt hensigten var den stik modsatte af forurening. Ved den lejlighed fik jeg ligesom aktualiseret en hel del sider af det problem, vi her taler om, og understreget nødvendigheden af, at der gøres noget. Det pågældende laboratorium har med vandløb og søer at gøre, især med modarbejdelsen af forgiftning af fisk, og beskæftiger sig i øjeblikket netop med den forurening, der skønnes at stamme fra Cheminova oppe på Rønland.

Vi har statens levnedsmiddelkontrol, men vi har f. eks. ikke, så vidt jeg ved, noget organ, til hvilket man kan henvise spørgsmål om grødebekæmpelse. Vi har en vist nok ret omfattende levnedsmiddelkontrol, og vi har pesticidlaboratoriet, som også gør udmærket fyldst med undersøgelse af fødevarer. Vi har det farmakologiske laboratorium på landbohøjskolen, der bl. a. samarbejder med biologerne om forgiftningstilfælde, og nogle af erhvervsgrenene samt nogle enkelte store erhvervsvirksomheder har en meget nyttig forskning i gang, dog mest med produktionsforøgende eller billigørende sigte, hvad det er en naturlig funktion for erhvervene at påtage sig.

Der er nævnt skadedyrslaboratoriet og en række andre institutioner. Når jeg nu har nævnt nogle af dem igen, er det netop for at understrege, at vi må også passe på overlappingsproblemet i den almindelige tilslutning til tanken om, at der nu må ske noget. Jeg har et stærkt indtryk af,

[A. G. Normann.]

at alle disse mange institutioner kender for lidt til hinanden i deres praktiske arbejde, og at koordinering og midler mod for megen gentagelse og overlappning er nødvendige.

Man må her også tænke på den internationale forskning. Der kan være sektorer inden for området, hvor vi bør støtte os på andre landes forskning, fordi det nu engang ikke er økonomisk fornuftigt, at alle lande samtidig har den samme forskning i gang. Derfor er det godt at vide, at verdenssundhedsorganisationen, WHO, hvori Danmark er udmærket repræsenteret, for tiden arbejder energisk for at koordinere arbejdet vedrørende problemet med tilsætningsstoffer og på dér at finde frem til en international kodeks.

Jeg nævner altså alt dette for at understrege, at formålet også bør være at hindre, at vi efter Parkinsons lov opretter for mange af hinanden uafhængige institutioner.

Det vil også være godt, om man kunne få taget livet af en hel del af den overdrevne skrækpropaganda mod misbruget af tilsætningsstoffer såvel som sprøjtemidler, som vi til daglig er vidne til, på de områder, hvor skrækken er ubegrundet, for både i produktionen og forarbejdningen af fødemidler er trods alt hensynet til fremgang i mængde og kvalitet ganske afgørende, og den økonomiske betydning af sprøjtemidler i skadedyrsbekæmpelsen er jo overvældende stor både inden for landbrug og inden for fiskeri samt på en række andre områder, f. eks. gartnerier. Vi mangler her endnu at opfinde den vægt, der mere sikkert end hidtil kan afgøre, i hvilke tilfælde hensynet til levnedsmiddeløkonomien vejer mest, og hvor hensynet til sundheden spiller stærkest ind.

Jeg har ved gennemlæsningen af det foreliggende forslag til beslutning glædet mig over at se det ellers så upoetiske socialistiske folkeparti anvende det digteriske udtryk „den vilde natur“, men jeg går i øvrigt ud fra, at den natur, der er under kultur, også skal regnes med under det område, der kommer ind under giftstoffers og affaldsstoffers indflydelse.

Det radikale venstre mener altså, at forslaget berettiger til en interesseret udvalgs-

behandling til drøftelse af, hvorvidt der skal nedsættes en eller eventuelt flere sagkyndige kommissioner, og hvilke emner en sådan kommission i bekræftende fald skal beskæftige sig med.

Erik Østergaard: Det, der i forbindelse med forslaget i nogen grad kan være tale om, er de sprøjte- og puddermidler, som landbrug og gartneri i stor udstrækning bruger gennem hele vækstperioden. Disse præparater er jo i den nyere tid indgået som et meget vigtigt led i al planteproduktion og har været med til at hæve udbyttet ganske betydeligt.

Jeg kan i denne forbindelse også nævne de forskellige fluebekæmpelsesmidler, der om sommeren bruges rundt i vore stalde. Disse midler kan i nær forbindelse med et let modtageligt produkt som mælk nok siges at frembyde en vis fare for forgiftning, som dog ved omhyggelig brug vil være udelukket, men den betydning, som det har for renlighed og sundhed at få fluerne bekæmpet og holdt ude fra en stald, hvor der foregår mælkeproduktion, kender enhver, der har arbejdet direkte med sagen. Der kan måske være tale om en vis fare for de folk, der direkte arbejder med sprøjtemidlerne, men det er som regel trænede folk, som overholder de foreskrevne forsigtighedsregler og ved, hvad det drejer sig om.

Hovedparten af disse midler har været kendt og brugt i snart mange år til almindelig tilfredshed, og der er fra kemikaliefirmaernes side sammen med de lokale konsulenter gjort et stort arbejde for at give de forskellige brugere den fornødne instruktion i anvendelsen af disse præparater. Når disse forsigtighedsregler bliver fulgt, og der er ingen grund til at tro andet, vil der ikke være nogen sundhedsfare til stede.

Et langt større problem i den nyere tid er den stærke forurening af vandløb og fjorde, i mange tilfælde også af drikkevand. Her er der i særlig grad grund til, at der bliver gjort en indsats for at skabe bedre forhold til gavn for folkesundheden og for at værne naturen.

Mit parti kan give tilslutning til, at der foretages visse undersøgelser; men i øvrigt henholder vi os til landbrugsministeriets giftnævns og sundhedsstyrelsens afgørelser,

[Erik Østergaard.]

idet vi indtil videre må gå ud fra, at de er kompetente til at træffe afgørelser på dette område.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Den ærede ordfører for forslagsstillerne, hr. Morten Lange, argumenterede for nedsættelse af sin kommission med en henvisning til den åbenbare sammenhæng, der er mellem de forskellige risici, og pegede yderligere på, at der kan opstå risici, vi slet ikke har nogen anelse om i øjeblikket. Jeg vil gerne sige til det ærede medlem, at det må vel blive et resultat af de forhandlinger, vi fører i udvalget, om der kan opnås almindelig tilslutning til, at en så bredt sammensat kommission med et så omfattende kommissorium skal gå i gang med arbejdet.

Det ærede medlem hr. Børge Schmidt skræmte mig ved at fortælle om disse frygtelig resistente rotter. Jeg trøster mig med, at de endnu ikke er resistente over for mekanisk vold. Det bliver vel det, vi sidst må vende tilbage til.

Det ærede medlem ville inddrage støjproblemet, og det er rigtigt, at der eksisterer et meget omfattende og af dybtgående betydning værende problem, men skulle det med, bliver kommissoriet endnu bredere, og endnu flere sagkyndige på helt nye felter måtte i så fald inddrages, så derfor er jeg noget skeptisk over for at tage det med. I øvrigt har jeg forstået, at det ærede medlem hr. Ib Thyregod vil ordne dette spørgsmål umiddelbart efter jul.

Det ærede medlem hr. Søren Jensen var lidt i tvivl om, hvorvidt der bør nedsættes en kommission, men jeg går ud fra, at vi i udvalget kan forhandle os til rette om, hvorvidt det vil være rigtigt eller ej at gøre det. Jeg har på forhånd en del sympati for den tanke, det ærede medlem hr. Knud Bro fremførte, nemlig at hvis man skal noget, bør man nok nedsætte flere kommissioner; dels bør kommissioner altid være små, ellers bliver de aldrig færdige, dels vil et så omfattende kommissorium gøre, at der skal så mange sagkyndige med, at de overhovedet ingen menneskelig chance har for at blive færdige, inden vi alle er omkommet i gift og støj.

Endelig må jeg sige til det ærede medlem, at dette problem med vandindvindingslov-

givningens og vandløbslovgivningens inddragning under ét ministerium er under intensiv overvejelse, og da min kollega den højtærede landbrugsminister befinder sig så langt væk, tør jeg sige, at det ender såmænd nok hos mig det hele.

Endelig vil jeg sige til det ærede medlem hr. A. C. Normann, at jeg er ganske enig med ham i, at man må være opmærksom på en koordinering af de opnåede resultater og i høj grad må være opmærksom på at undgå overlapninger.

Jeg imødeser en drøftelse i udvalget og håber, at vi når et resultat.

Formanden: Ordføreren for forslagsstillerne har ordet for en kortfattet tak.

Ordføreren for forslagsstillerne (Morten Lange): En kortfattet tak!

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Børge Schmidt: Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Johan Asmussen har meddelt mig, at han ønsker til landbrugsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Agter ministeren i anledning af, at udgifterne til istandsættelsen af overklitfogedboligen i Skagen ifølge oplysninger i dagspressen har andraget ca. 133.000 kr. — eller ca. 45.600 kr. mere end de af finansudvalget oprindeligt bevilgede ca. 89.000 kr. — at lade foretage en tilbunds-gående undersøgelse af, hvad årsagen hertil er, og hvem der har foranlediget, respektive hvem der har ansvaret for denne overskridelse, og agter ministeren at drage omsorg for, at de pågældende

[Formanden.]

godtgør staten de derved forårsagede merudgifter?"

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i morgen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 16. december, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Spørgsmål til ministrene.*
- 2) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedsettelse af en kommission til undersøgelse af visse forgiftnings- og forureningsfarer [af Morten Lange m. fl.].

- 3) *Første behandling af:*

Forslag til lov om nedslag i skatteansættelsen for folkepensionister m. fl.

- 4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om tilskud af statskassen til Ny Carlsberg Glyptotek.

Mødet hævet kl. 17²⁸.

34. møde.

Onsdag den 16. december kl. 13.

Formanden: I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg,

forslag til lov om ændring af lov om valg til folketing og

forslag til lov om ændring af lov vedrørende personlig skat til kommunen. (Om ophævelse af beskatning med ligningsprocent).

Medlemmer af folketinget Aksel Larsen, Morten Lange og Skræppenborg-Nielsen har meddelt mig, at de ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af valgretsaldere til folketing og

forslag til lov om ændring i lov om valg til folketing (mandatberegningen m. v.).

Det er meddelt mig, at udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om vurdering og beskatning til staten af faste ejendomme ønsker at afgive mundtlig indstilling ved nævnte lovforslags 3. behandling.

Ombudsmandsudvalget har afgivet betænkning over folketingets ombudsmandsberetning for året 1963.

Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Svend Haugaard har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, med hvilken lovhjælp politiet forlanger, at rejssende til lande i Østeuropa skal aflevere deres pas til affotografering, og hvad vil der — såfremt ministeren billiger, at denne praksis fortsætter — ske den rejssende, som nægter at aflevere sit pas?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid efter spørgetiden i dag, onsdag den 16. december.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg samt forslag til lov om ændring af lov om valg til folketinget.

De to lovforslag indeholder flere bestemmelser, der er helt eller næsten helt enslydende, og jeg har derfor fundet det praktisk at fremsætte forslagene under ét, således at disse ens bestemmelser kan omtales samtidig.

Baggrunden for lovforslagene er dels den kritik, som visse af bestemmelserne i den kommunale valglov gav anledning til efter de kommunale valg i marts 1962, dels de ved folketingsvalget i september 1964 ind-